

Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania ws. odejścia od państwowego licencjonowania maklerów i doradców

Odnosząc się do inicjatywy Ministerstwa Gospodarki w zakresie odbiurokratyzowania gospodarki, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) zgłosił propozycję odejścia od państwowych egzaminów na maklerów papierów wartościowych, maklerów giełd towarowych i doradców inwestycyjnych oraz przymusowego zatrudniania osób z licencjami w instytucjach finansowych.

Poniżej odpowiadamy na najczęściej zadawane pytania w związku z propozycją UKNF.

Pytanie 1 *Jakie są podstawowe założenia projektu?*

Podstawowymi założeniami projektu są:

- zwiększenie odpowiedzialności firm inwestycyjnych za jakość kadr,
- wprowadzenie stałego monitorowania jakości kadr w miejsce państwowych licencji dla maklerów i doradców.

Pytanie 2 *Czy kompetencje osób zainteresowanych pracą w firmach inwestycyjnych będą podlegały weryfikacji? Czy będzie mechanizm eliminowania z rynku nierzetelnych osób?*

Tak. Będą nad tym czuwać firmy inwestycyjne ponoszące odpowiedzialność za dobór kadr oraz państwowy nadzór weryfikujący postępowanie firm w toku inspekcji.

Pytanie 3 *Co to jest egzamin interwencyjny?*

Egzamin interwencyjny będzie narzędziem nadzorczym umożliwiającym UKNF zweryfikowanie kompetencji osób wykonujących określone czynności w podmiotach nadzorowanych. Za dobór kadr odpowiedzialność będzie ponosić firma inwestycyjna.

Pytanie 4 *Czy egzaminy interwencyjne mogą zwiększyć uznaniowość działania administracji?*

Przy egzaminach interwencyjnych nie będzie miejsca na uznaniowość, bo zakres tematyczny egzaminu i jego forma będą określone w przepisach wykonawczych, a lista możliwych pytań będzie dostępna w serwisie internetowym UKNF.

Pytanie 5 *Czy po zmianie rynek kapitałowy będzie mniej, czy bardziej nadzorowany?*

Nadzór będzie efektywniejszy.

Obecnie UKNF nadzoruje jednocześnie firmy inwestycyjne i ich pracowników. Podwójna kontrola stwarza złudne wrażenie dodatkowego bezpieczeństwa, a w rzeczywistości prowadzi

do sytuacji patologicznych. Zdarza się, że jeśli makler i doradca naruszy regulacje, to pracodawca składa na niego skargę do UKNF i czuje się zwolniony z odpowiedzialności. Jednocześnie znane są przypadki, gdy nieprawidłowości w działaniu pracowników były tolerowane przez firmy inwestycyjne dopóki przynosiły zyski lub nie zostały ujawnione. Często dla firmy wygodne jest zrzucenie odpowiedzialności na pracownika, którego następnie zwalnia z pracy i „powierza” UKNF prowadzenie postępowania administracyjnego w jego sprawie. Z kolei osoby bez licencji są „poza zasięgiem” nadzoru. Zniesienie dublowania reglamentacji będzie sprzyjać jednoznaczemu określeniu odpowiedzialności za nadużycia.

Z punktu widzenia nadzoru bardziej efektywne i pożądane dla zapewnienia bezpieczeństwa obrotu jest skupienie uwagi UKNF w trakcie przeprowadzanych w firmach inwestycyjnych kontroli, m.in. na weryfikacji systemów doboru profesjonalistów. Nadzór będzie mógł się skoncentrować na nadzorowaniu podmiotów, bo to ich działanie może generować ryzyko dla systemu finansowego. Z drugiej strony odpowiedzialność firm inwestycyjnych za działania pracownika będzie silnym bodźcem motywującym do nadzoru nad jego pracą.

Pytanie 6 *Czy rezygnacja z licencji może spowodować, że do zawodu trafią osoby bez kwalifikacji lub nieuczciwe?*

Żadna licencja nie gwarantuje, że osoba która ją uzyskała będzie przestrzegać standardów etycznych, a jej wiedza pozostanie adekwatna do szybko zmieniających się warunków rynkowych. Jakość kadr musi być stale weryfikowana przez firmę inwestycyjną, nadzorowaną w tym zakresie przez UKNF.

Po 20 latach rynek kapitałowy w Polsce stał się na tyle rozwinięty, że państwo nie musi już zastępować rynku i brać na siebie odpowiedzialności za dobór kadr w podmiotach, które i tak nadzoruje. Firmy inwestycyjne są zainteresowane zatrudnianiem najlepszych pracowników, zwłaszcza, że ponoszą odpowiedzialność za naruszenie wymogów MiFID¹. Narzędziem nadzorczym umożliwiającym UKNF weryfikację prawidłowego postępowania firm inwestycyjnych będzie egzamin interwencyjny.

Ponadto, zgodnie z projektem zmian osoby zatrudniane przez firmy inwestycyjne powinny dawać rękojmię należytego wykonywania obowiązków, w szczególności posiadać odpowiednią wiedzę, kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie. Zamiast weryfikować pracowników, UKNF będzie przede wszystkim weryfikował procedury doboru kadr w firmach inwestycyjnych, z możliwością nałożenia sankcji na firmy.

Pytanie 7 *Czy brak licencji spowoduje, że pracownicy firm inwestycyjnych, którzy nie będą się już obawiali utraty licencji, będą skłonni do większego ryzyka i nieetycznych działań?*

Pracownik, którego działania spowodowały nałożenie sankcji nadzorczych na firmę inwestycyjną będzie miał problem ze znalezieniem pracy w zawodzie z powodu ryzyk reputacyjnych i operacyjnych dla nowego pracodawcy.

Z działań pracowników będzie rozliczana firma inwestycyjna.

Obecnie obowiązkowi zatrudnienia przez firmy inwestycyjne osób z licencją nie towarzyszy obowiązek wykonywania przez te osoby określonych czynności. Zdarza się, że osoby z licencją są zatrudnione fikcyjnie, tylko po to, żeby wypełnić wymóg ustawy.

¹ Zgodnie z dyrektywą MiFID, która wprowadza w tym zakresie nową jakość, firmy inwestycyjne odpowiadają za zatrudnianie profesjonalnych kadr.

Wobec osób, które przekroczą przepisy lub zasady etyczne, w dalszym ciągu będą wyciągane konsekwencje przewidziane w kodeksie pracy i prawie karnym. Firma inwestycyjna, ponosząca odpowiedzialność za działania swoich pracowników, nie będzie zainteresowana zatrudnieniem osoby, która w przeszłości dopuściła się nieprawidłowości. Powrót do zawodu osób, które wcześniej straciły licencje, nie będzie możliwy ze względu na konieczność legitymowania się rękojmią.

Dodatkowo organizacje środowiskowe, np. Związek Maklerów i Doradców, powinny być zainteresowane wypracowaniem zasad etycznych, systemu ustawicznych szkoleń, czy kodeksów dobrych praktyk. Likwidacja egzaminów państwowych nie oznacza, że egzaminów nie będzie mogła przeprowadzać Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, Izba Domów Maklerskich, Związek Maklerów i Doradców, Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami lub inna organizacja, jeśli rynek uzna, że jest to pożądane.

Pytanie 8 *Czy zniesienie egzaminów państwowych utrudni młodym osobom wejście na rynek?*

Uzyskanie państwowej licencji nie może być wartością samą w sobie.

Zniesienie licencjonowania nie będzie oznaczać, że osoby młode (oraz wszystkie inne) nie będą mogły wyróżnić się na rynku pracy międzynarodowymi certyfikatami (np. CFA) lub innymi certyfikatami krajowymi, które wyrobią sobie markę.

Pytanie 9 *Czy propozycja zniesienia państwowych licencji jest spójna z uregulowaniami obowiązującymi w innych sektorach rynku finansowego?*

Tak, jest zgodna z rozwiązaniami przyjętymi na rynku bankowym.

Tam gdzie jest to możliwe, należy dążyć do ujednoczenia standardów na całym rynku finansowym, wybierając najlepsze wzorce z różnych sektorów. Standardy w zakresie weryfikacji kompetencji osób zatrudnianych w instytucjach finansowych nie są w Polsce jednolite. W dominującym na rynku finansowym sektorze bankowym nie ma egzaminów państwowych, np. wobec osób zarządzających ryzykiem. Weryfikacją wiedzy i kwalifikacji zajmują się pracodawcy oraz międzynarodowe instytucje uznane przez rynek. Na rynku bankowym to podejście się sprawdza.

Na rynkach rozwiniętych, w tym w krajach „starej” Unii Europejskiej, nie ma państwowego systemu licencjonowania zawodów maklera czy doradcy inwestycyjnego. Certyfikacja jest przeprowadzana z reguły przez instytucje rynkowe (np. giełdy). Nie występuje również wymóg zatrudniania przez instytucje rynku kapitałowego określonej liczby osób z taką licencją. W Polsce system licencjonowania doradców i maklerów w obecnym kształcie powstał 20 lat temu w całkowicie innym otoczeniu faktycznym i prawnym. To, że działa długo, nie jest wyznacznikiem jego jakości i argumentem przeciwko dostosowaniu do etapu rozwoju rynku.

Licencjonowanie pracowników firm posiadających państwową licencję stanowi jeden z elementów budowania niepotrzebnych barier dla obywateli oraz przedsiębiorstw.